

**Archeologische begeleiding
E.H. Woltersweg/Hoogeweg bij
Dorkwerd, gemeente
Groningen (GR)**

Infra

Milieu

Archeologie

Geo-ICT & Geo-Info

**Archeologische begeleiding
E.H. Woltersweg/Hoogeweg bij
Dorkwerd, gemeente Groningen
(GR)**

opdrachtgever	Roggen Kabel- en Leidingwerken BV
datum	14 februari 2014
projectleider	de heer B. Bijl
projectnummer	95189413
status	definitief
ISSN-nummer	1875-5313
MUG-publicatie	2013-101

MUG-projectnummer	95189413
Opdrachtgever	Roggen Kabel- en Leidingwerken BV
MUG-publicatie	2013-101
Bevoegd gezag	gemeente Groningen
Beheer en plaats documentatie	MUG Ingenieursbureau b.v.
Onderzoekmeldingsnummer	59238
Tekst	mevrouw T.N. Krol en de heer M.A. Huisman
Status	definitief
Autorisatie	mevrouw M.J.M. de Wit
Uitgegeven door	MUG Ingenieursbureau b.v. Postbus 136 9350 AC Leek
Datum	14 februari 2014
ISSN	1875-5313

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	1
1 Inleiding	2
1.1 Algemeen	2
1.2 Ligging onderzoeksgebied	2
1.3 Resultaten vorig onderzoek	3
1.4 Doel van het onderzoek	3
1.5 Werkwijze	3
2 Resultaten	5
2.1 Sporen	5
2.2 Bodemopbouw	5
2.3 Vondsten	6
3 Conclusies, waardering, selectie en aanbevelingen	8
3.1 Conclusies	8
3.2 Waardering	9
3.3 Selectie en deponering	9
3.4 Aanbeveling	10
Literatuurlijst	11

BIJLAGEN

Bijlage 1 Overzicht werkzaamheden met gegevens begeleiding

Samenvatting

Aanleiding tot de hier beschreven archeologische begeleiding zijn werkzaamheden voor de aanleg van een elektriciteitskabel van Roggen Kabel- en Leidingwerken BV op een locatie aan de E.H. Woltersweg en Hogeweg nabij Dorkwerd, gemeente Groningen. Omdat deze plannen met bodem-verstorende ingrepen gepaard gaan, is een archeologisch vooronderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek wordt uitgevoerd conform de Wet op de archeologische monumentenzorg. Roggen Kabel- en Leidingwerken BV heeft MUG Ingenieursbureau, afdeling Archeologie, opdracht gegeven de archeologische begeleiding uit te voeren.

Tijdens de begeleiding is één mogelijk spoor aangetroffen. Het betreft een mogelijke ringsloot van de wierde Dorkwerd. Het kan echter ook een oude bermsloot betreffen; de waarnemingsmogelijkheden waren te beperkt om dit met zekerheid vast te stellen. In de mogelijke ringsloot is geen vondstmateriaal aangetroffen. De bodemopbouw in het plangebied bestaat uit een recent pakket opgebrachte grond, gevolgd door natuurlijke klei. De natuurlijke klei beslaat maximaal circa 0,1 m van de onderzijde van de sleuf. Het aangetroffen vondstmateriaal bestaat uit enkele fragmenten aardewerk uit de nieuwe tijd, aangetroffen tijdens de aanleg van het vlak in het pakket opgebrachte grond en in de stort.

Op basis van de onderzoeksresultaten kan worden gesteld dat in het onderzoeksgebied geen sprake is van de aanwezigheid vindplaatsen. De huidige grens van de AMK-terreinen kan daarom gehandhaafd blijven. Verder zijn in het te verstoren gedeelte langs de Hoogeweg geen nieuwe vindplaatsen aangetroffen. Een waardering is daarom niet van toepassing.

Omdat een archeologische begeleiding de laatste stap vormt in de onderzoekscyclus in het kader van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ) kan het archeologisch onderzoek ten aanzien van deze onderzoekslocatie hiermee worden afgesloten. Het selectiebesluit is te allen tijde voorbehouden aan de bevoegde overheid, in deze gemeente Groningen.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Aanleiding tot de hier beschreven archeologische begeleiding zijn werkzaamheden voor de aanleg van een elektriciteitskabel. Deze electriciteitleiding is door Roggen Kabel- en Leidingwerken BV op een locatie aan de E.H. Woltersweg en Hogeweg nabij Dorkwerd, gemeente Groningen. Omdat deze plannen met bodemversturende ingrepen gepaard gaan, is een archeologisch vooronderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek wordt uitgevoerd conform de Wet op de archeologische monumentenzorg. Roggen Kabel- en Leidingwerken BV heeft MUG Ingenieursbureau, afdeling Archeologie, opdracht gegeven de archeologische begeleiding uit te voeren.

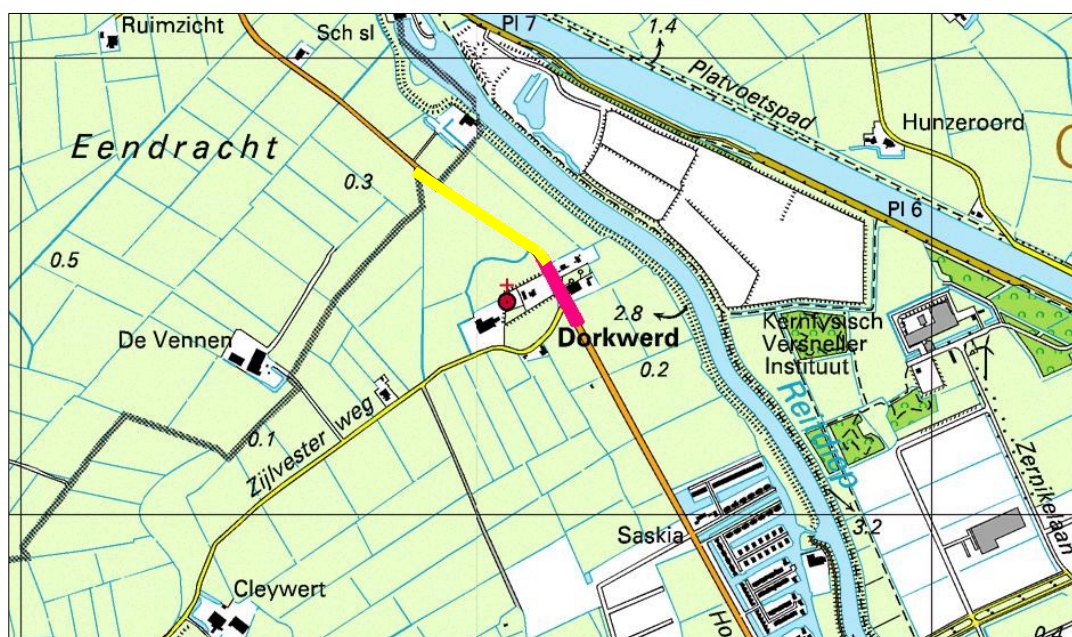
De archeologische begeleiding is uitgevoerd op 19, 20 en 25 november 2013, door de heer M. Huisman (Centernet Archeologie, senior archeoloog). De archeologische begeleiding is uitgevoerd conform de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2, en de richtlijnen uit het Programma van Eisen (PvE) (Krol 2013).

Tabel 1.1 Overzicht van de objectgegevens

Objectgegevens	
Provincie	Groningen
Gemeente	Groningen
Plaats	Dorkwerd
Toponiem	E.H. Woltersweg – Hoogeweg
Kaartblad	07C, 07D
Coördinaten	N 229879/585754 Z 230195/585462
Oppervlakte plan- en onderzoeksgebied	tracé van circa 450 m, met een breedte van circa 30 cm
Huidig grondgebruik	berm, grasland, sloot

1.2 Ligging onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied ligt aan de E.H. Woltersweg en Hoogeweg te Dorkwerd (zie afbeelding 1) en is in gebruik als berm en grasland. Het gebied ligt langs een sloot. Het onderzoeksgebied beslaat een tracé met een lengte van 450 m en een sleufbreedte van circa 30 cm. Direct aansluitend aan het onderzoeksgebied is in 2012 een begeleiding uitgevoerd (Spoelstra 2012).

228/584

Afbeelding 1. De ligging van het onderzoeksgebied op een uitsnede van de topografische kaart, met in geel het huidige onderzoeksgebied en in roze het onderzoek uit 2012 (bron: Topografische Dienst Nederland)

1.3 Resultaten vorig onderzoek

Tijdens de archeologische begeleiding in 2012, direct ten zuiden van het onderzoeksgebied, zijn geen archeologische resten aangetroffen. Op basis van het onderzoek kan worden geconcludeerd dat op de locatie sprake is van een recent ophoogpakket (van na 1850), dat op enige diepte op natuurlijke kwelderafzettingen ligt. Het ophoogpakket is te relateren aan de huidige bebouwing aan Hoogeweg 17 t/m 21 en de aanleg van de Hoogeweg in zijn huidige vorm als asfaltweg. Er zijn geen oude wierdelagen aangetroffen. Ook zijn er geen indicaties voor andere vindplaatsen aangetroffen (Spoelstra 2012).

1.4 Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is het documenteren en registreren van eventueel aanwezige archeologische waarden, zodat deze niet ongezien verloren gaan.

Het onderzoek moet bijdragen aan het karteren van archeologische sporen in dit gedeelte van stad.

De volgende onderzoeksvragen uit het PvE staan centraal:

- Wat is de aard en datering van aangetroffen vondstmateriaal?
- Hoe is de opbouw van de wierde?
- Is er een fasering te onderscheiden in wierdelagen/bewoningssporen?
- Is de datering van de wierde nader te bepalen?
- Hoe is de opbouw van de weg?

1.5 Werkwijze

De werkwijze is gebaseerd op het PvE (Krol 2013). Wegens de afwezigheid van archeologische sporen of vondsten is de documentatie beperkt. Er zijn geen veldtekeningen gemaakt, waarnemingen zijn genoteerd op de werkkaart. Vanaf de wierde Dorkwerd in het zuiden tot aan het bord einde bebouwde kom zijn de

werkzaamheden intensief begeleid (bijlage 1; zone die op 19 november 2013 is begeleid). Na overleg met mevrouw F. Veenman (gemeente Groningen) is besloten de rest van het tracé minder intensief te begeleiden, aangezien hier minder kans was op het aantreffen van archeologische resten.

Op 20 november 2013 zijn de werkzaamheden voortgezet in noordelijke richting, van de wierde af (bijlage 1). Er zijn twee controlebezoeken uitgevoerd. Deze resultaten gaven geen aanleiding tot intensivering van de archeologische begeleiding. Op 25 november 2013 is nogmaals een controlebezoek uitgevoerd.

2 Resultaten

2.1 Sporen

Het enige aangetroffen spoor is een mogelijke ringsloot van de wierde (zie afbeelding 2). De locatie waarop deze is aangetroffen, is weergegeven op bijlage 1. De ringsloot is waargenomen op het zuidelijke deel van het tracé dat nabij de wierde ligt. Alleen de onderste 5 tot 10 cm van de kabelsleuf was onverstoord. In de natuurlijke klei was een blauwe verkleuring zichtbaar (reductie). Deze verkleuring komt door waterwerking. Mogelijk betreft het een ringsloot van de terp, het kan echter ook om een oude bermsloot gaan. De waarnemingsmogelijkheden waren te beperkt om dit vast te stellen. Er is geen vondstmateriaal in deze sloot aangetroffen. Op afbeelding 7 in hoofdstuk 3 is de ligging van de mogelijke ringsloot weergegeven ten opzichte van de wierde Dorkwerd.

Afbeelding 2. De in de tekst genoemde sloot in het vlak van de kabelsleuf, links van de stippellijn

2.2 Bodemopbouw

In het eerste deel van het tracé, nabij de wierde, bestond de bodemopbouw uit een bouwvoor, gevolgd door een donkere laag met hierin puin en aardewerk, op schone blauwgrijze klei (de natuurlijke ondergrond) (zie afbeelding 3). Alleen de onderste 5 tot 10 cm van de kabelsleuf is onverstoord. Het donkere puinhoudende pakket is ook aangetroffen tijdens de begeleiding uit 2012 (Spoelstra 2012).

Afbeelding 3. Impressie van het zuidelijke deel van de kabelsleuf (zone archeologische begeleiding 19 november 2013 op bijlage 1)

De sleuf ligt op de grens van het oude wegcunet van de Hoogeweg. In een groot deel van het profiel zijn puin, waaronder grote brokken basalt, zand en worteldoek zichtbaar (zie afbeelding 4). Onderin is natuurlijke, schone klei zichtbaar.

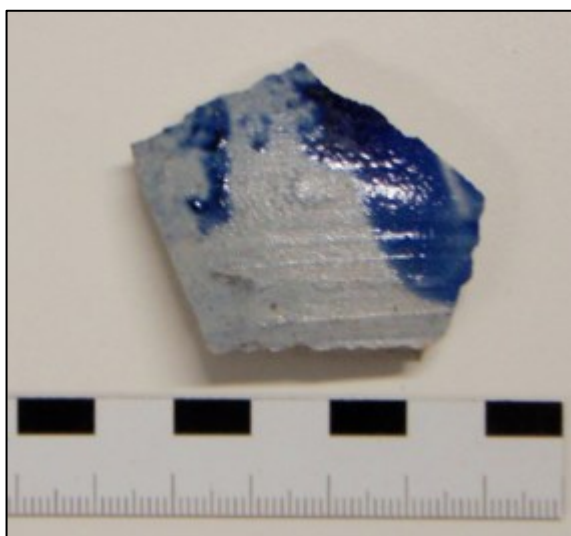

Afbeelding 4. Impressie van het profiel (zie bijlage 1 voor de ligging van de profielopname in het tracé)

In het meest noordelijke deel van het te begeleiden tracé bestaat de bodem uit een bouwvoor met brokjes puin en aardewerk uit de nieuwe tijd. Onderin het profiel is wederom schone klei aanwezig.

2.3 Vondsten

Bij de aanleg van het vlak is een fragment Duits steengoed uit de nieuwe tijd verzameld (vondstnummer 1) (zie tabel 2.1 en afbeelding 5). Dit fragment is aangetroffen in de middenzone van het te begeleiden tracé (zie bijlage 1).

Afbeelding 5. De scherf uit vondstnummer 1

Uit de stort van het noordelijke tracédeel (zie bijlage 1) is aardewerk uit de nieuwe tijd verzameld (vondstnummer 2) (zie afbeelding 6). Het betreft drie fragmenten pijpensteel, een randscherf, een bodemscherf van industrieel wit aardewerk (kopje of kom) en een bodemfragment van een porseleinen kopje.

Afbeelding 6. Het aardewerk uit vondstnummer 2

3 Conclusies, waardering, selectie en aanbevelingen

3.1 Conclusies

Tijdens de begeleiding is één mogelijk spoor aangetroffen. Het betreft een mogelijke ringsloot van de wierde Dorkwerd in de begeleide zone nabij de wierde. Het kan echter ook een oude bermsloot betreffen; de waarnemingsmogelijkheden waren te beperkt om dit met zekerheid vast te stellen. Uit de mogelijke ringsloot is geen vondstmateriaal afkomstig. De bodemopbouw in het plangebied bestaat uit een recent pakket gevolgd door natuurlijke klei. De natuurlijke klei beslaat maximaal circa 0,1 m van de onderzijde van de sleuf. Het aangetroffen vondstmateriaal bestaat uit enkele fragmenten aardewerk uit de nieuwe tijd, aangetroffen bij de aanleg van het vlak en afkomstig uit het recente ophogingspakket of uit de stort.

De vragen uit het PvE kunnen als volgt worden beantwoord:

- Wat is de aard en datering van aangetroffen vondstmateriaal?

Het enige aangetroffen vondstmateriaal betreft aardewerk uit de nieuwe tijd. Het gaat om enkele scherven aardewerk en het betreffen losse vondsten.

- Hoe is de opbouw van de wierde?

Er zijn geen resten van de wierde aangetroffen. Wel was sprake van een mogelijke ringsloot van de terp, die zichtbaar was als een blauwe verkleuring in het vlak. Het kan echter ook om een bermsloot gaan. De waarnemingsmogelijkheden waren te beperkt om dit vast te stellen. Er is geen vondstmateriaal in deze sloot aangetroffen.

- Is er een fasering te onderscheiden in wierdelagen/bewoningssporen?

Niet van toepassing, de mogelijke ringsloot is niet te dateren.

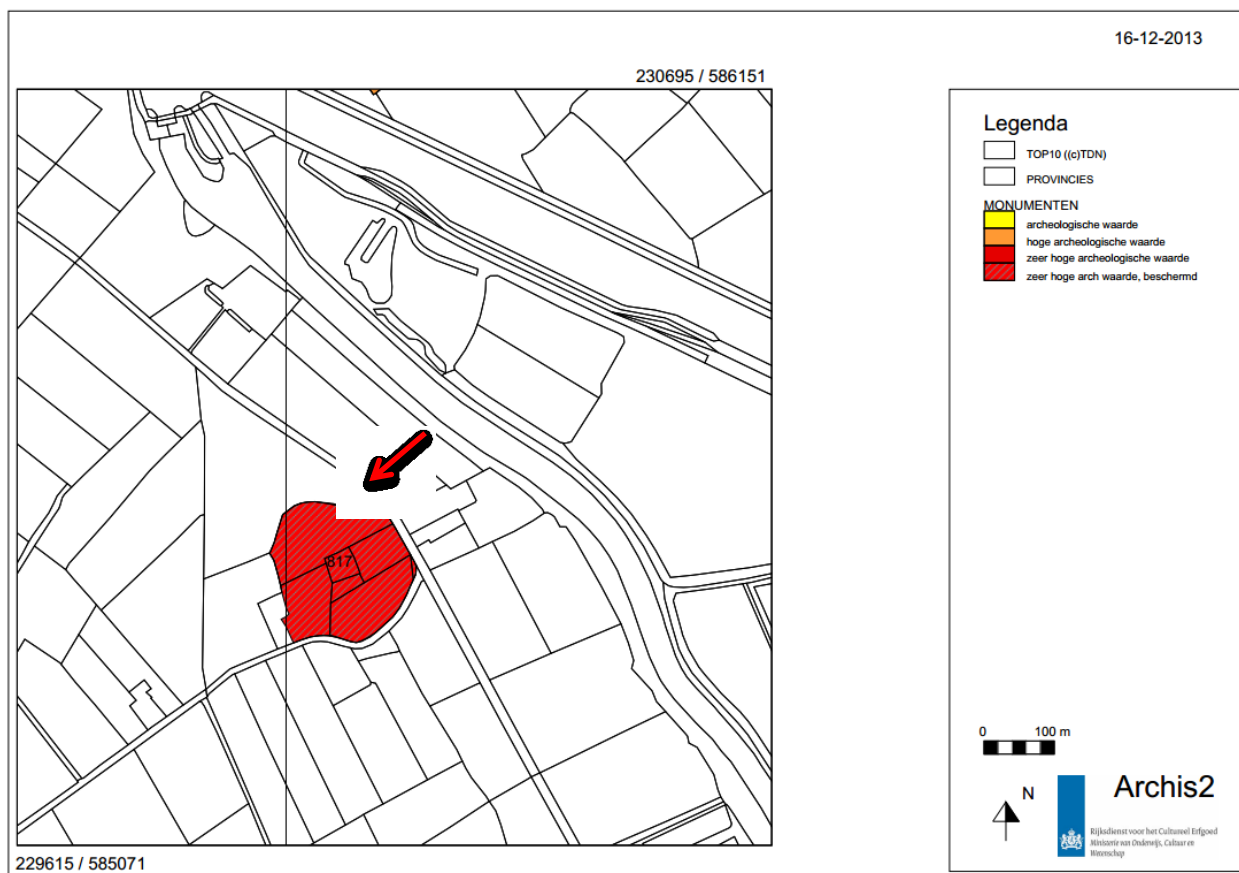
- Is de datering van de wierde nader te bepalen?

Niet van toepassing, de mogelijke ringsloot is niet te dateren.

- Hoe is de opbouw van de weg?

De bodemopbouw in het gebied bestaat uit een bouwvoor met hieronder een recent ophogingspakket, hetzelfde pakket dat bij het onderzoek in 2012 is aangetroffen (Spoelstra 2012)). Hieronder volgt blauwgrijze klei; dit is de natuurlijke ondergrond.

De ligging van de mogelijke ringsloot ten opzichte van de wierde Dorkwerd is aangegeven op afbeelding 7.

Afbeelding 7. Kaart met het monumentterrein van de wierde Dorkwerd, met bij de pijl de locatie van de waarneming van de ringsloot (bron: Archis2: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)

3.2 Waardering

Tijdens het onderzoek zijn geen resten aangetroffen die in verband staan met het in het zuiden aan het onderzoeksgebied grenzende AMK-terrein van de wierde Dorkwerd (met AMK-nummer 817; beschermd monument), afgezien van de mogelijke ringsloot. De waarnemingsmogelijkheden waren te beperkt of vast te stellen of het inderdaad om een ringsloot gaat. Ook zijn hieruit geen vondsten afkomstig. Afgezien van enkele scherven aardewerk uit de nieuwe tijd uit het recente pakket in het profiel en uit de stort, zijn er geen vondsten aangetroffen.

Op basis van de onderzoeksresultaten kan worden gesteld dat in het onderzoeksgebied geen sprake is van vindplaatsen. De huidige grens van de AMK-terreinen kan daarom gehandhaafd blijven. Verder zijn in het te verstoren gedeelte langs de Hoogeweg geen nieuwe vindplaatsen aangetroffen. Een waardering is daarom niet van toepassing.

3.3 Selectie en deponering

Wij stellen voor de verzamelde vondsten niet te deponeren en ook de documentatie niet te deponeren. De aan te leveren gegevens blijven dan beperkt tot onderhavig rapport.

3.4 Aanbeveling

Omdat een archeologische begeleiding de laatste stap vormt in de onderzoekscyclus in het kader van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ) kan het archeologisch onderzoek ten aanzien van deze onderzoekslocatie hiermee worden afgesloten. Het selectiebesluit is te allen tijde voorbehouden aan de bevoegde overheid, in deze gemeente Groningen.

Literatuurlijst

Geraadpleegde literatuur

Ten behoeve van dit onderzoek is de volgende literatuur geraadpleegd:

- Krol, T.N. 2013. *Programma van Eisen Hoogeweg en Evert Harm Woltersweg nabij Dorkwerd, gemeente Groningen (AB)*. Leek. Definitieve versie (7 november 2013).
- Spoelstra, A. 2012. *Archeologische begeleiding van de graafwerkzaamheden ten behoeve van een gestuurde boring aan de Hoogeweg te Dorkwerd, gemeente Groningen (GR)*. MUG publicatie 2011-115, Leek.

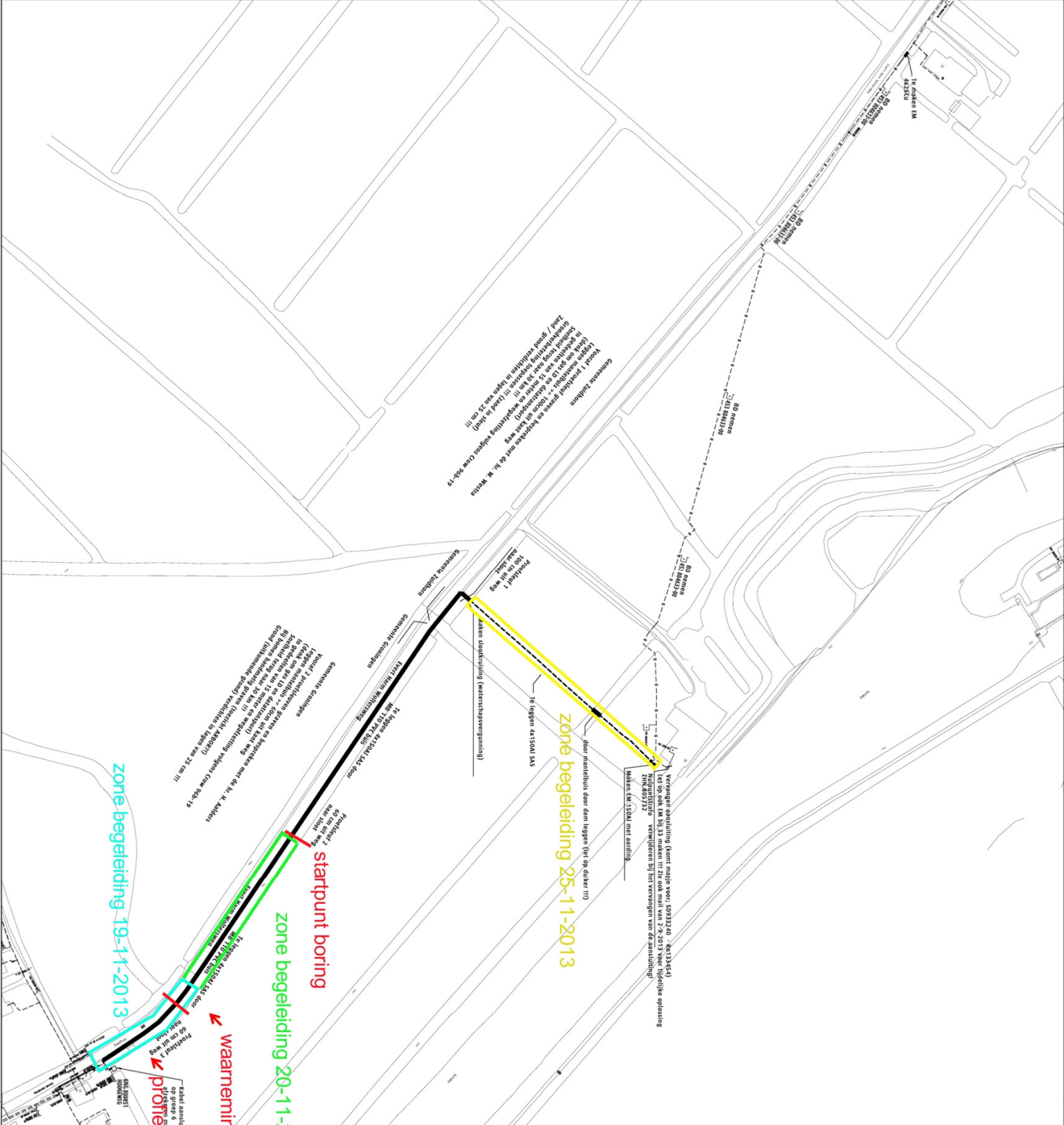
Overige bronnen

Daarnaast is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- Topografische Dienst Nederland;
- Archis2: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Bijlage 1   Overzicht werkzaamheden met gegevens begeleiding

Profiel 1
 1. Toelating omhoog met een maximum hoogte van 12 meter ten opzichte van de maaiveldhoogte van 2.50 m N.A.M. (toelating van 9.50 m N.A.M.).
 2. Toelating omhoog met een maximum hoogte van 12 meter ten opzichte van de maaiveldhoogte van 2.50 m N.A.M. (toelating van 9.50 m N.A.M.).
 3. Toelating omhoog met een maximum hoogte van 12 meter ten opzichte van de maaiveldhoogte van 2.50 m N.A.M. (toelating van 9.50 m N.A.M.).

Profiel 2
 1. Toelating omhoog met een maximum hoogte van 12 meter ten opzichte van de maaiveldhoogte van 2.50 m N.A.M. (toelating van 9.50 m N.A.M.).
 2. Toelating omhoog met een maximum hoogte van 12 meter ten opzichte van de maaiveldhoogte van 2.50 m N.A.M. (toelating van 9.50 m N.A.M.).
 3. Toelating omhoog met een maximum hoogte van 12 meter ten opzichte van de maaiveldhoogte van 2.50 m N.A.M. (toelating van 9.50 m N.A.M.).

zone begeleiding 19-11-2013

zone begeleiding 20-11-2013

zone begeleiding 25-11-2013

startpunt boring

waarneming sloot

zone proteopname afbeelding 4

GM	25-9-2013	Aanhef tabel 4, 1150AI	
Wf.		Advies gem. Zuidhorn	
		ENEXIS Technische Dienstverleners	00003008640-E-1 Aanhef tabel 4, 1150AI
Geol.	Geol. Gerard Koster	Formaat	A1
Schaal	1:1000	Datum	12-2-2013
		Opn.	080855

Legend

Profiel 1
 1. Toelating omhoog met een maximum hoogte van 12 meter ten opzichte van de maaiveldhoogte van 2.50 m N.A.M. (toelating van 9.50 m N.A.M.).

Profiel 2
 1. Toelating omhoog met een maximum hoogte van 12 meter ten opzichte van de maaiveldhoogte van 2.50 m N.A.M. (toelating van 9.50 m N.A.M.).

Profiel 3
 1. Toelating omhoog met een maximum hoogte van 12 meter ten opzichte van de maaiveldhoogte van 2.50 m N.A.M. (toelating van 9.50 m N.A.M.).

Zone
 1. Toelating omhoog met een maximum hoogte van 12 meter ten opzichte van de maaiveldhoogte van 2.50 m N.A.M. (toelating van 9.50 m N.A.M.).

Waarneming sloot

Startpunt boring

Zone proteopname afbeelding 4

Zernikelaan 8
9351 VA LEEK
Postbus 136
9350 AC LEEK
T (0594) 55 24 20
F (0594) 55 24 99
E info@mug.nl
I www.mug.nl